

Växhuset, huvudbyggnaden.

Hönstraktorn och Växhusets kyrkfönster.

Historien om Växhuset

Ekoby Växhuset är kanske den senaste av Sveriges ekobyar. Vägen hit har dock varit slingrande och kantats av både svårmod och brist på pengar. Riktningen har dock hela tiden varit densamma. I den här artikeln berättas om gården Växhuset, dess historia och verksamhet, tiden före Ekoby Växhuset. Kommande artikel kommer att handla om ekobyen och om hur de som bor och verkar där jobbar med att utveckla byn.

Det var för mer än 30 år sedan som min hustru Sonja och jag förvärvade en avstyckad gård i Mobodarne, en by med 100 invånare, mellan Söderhamn och Bollnäs, i södra Hälsingland.

Tio år senare hade jag renoverat huvudbyggnaden, gjort mer eller mindre misslyckade

försök att odla upp vår trädgård och deltagit i en designkurs i Permakultur. Inspirerad av permakulturkursen och full av entusiasm började jag bygga om vårt uthus till vad som skulle bli vår kursgård med växthus, café, konferenslokal och senare även familjens bostad. Jag ville omsätta mina permakulturkun-

skaper i praktisk handling, odla jorden, kompostera, skaffa djur, använda solenergi och bli mer eller mindre självförsörjande.

Utan eget kapital, stora lån från JAK-banken och hårt slit stod gården färdig, eller i alla fall nästan färdig, hösten 1999. Tillsammans med en vän, god vilja från Arbetsförmedlingen och 27 kunskapsörstande (?) "ungdomar", varav några kring 50, drog vi i gång en arbetsmarknadskurs. Utbildning i miljö och webbdesign stod på schemat.

Efter den här insparken hade vi visserligen en kursgård och en massa idéer, men kassan var tom. Nästa fas var projektfasen. Under några år gick mycket av min tid och kraft åt till att fundera ut olika EU-projekt som skulle kunna

vidareutveckla stället och förbättra ekonomin. Tillsammans med några vänner bildade jag den ideella föreningen Växhuset. Föreningen kunde söka olika Leader-projekt och engagera många människor: Volontärer, anställda i olika arbetsmarknadsåtgärder, ungdomsutbyten, kursverksamhet med mera. Vi byggde en verkstad, utökade trädgården, byggde ett tolvkantigt gästhus med 18 bäddar och påbörjade projektet Solskeppet, som jag återkommer till i nästa artikel.

När projektidéerna var slut, eller snarare projektpengarna, så återstod bara att kavla upp ärmarna och kasta sig ut på marknaden för att hitta uppdrag. Föreningen var nedlagd, ungdom-

marna hade flyttat, de anställda slutat då det inte fanns pengar till löner, men Växhuset fanns kvar då det var skilt från föreningen och ägdes av vår familj. Gästhuset byggdes om till vandrarhem som då liksom nu drivs i samarbete med Svenska Turistföreningen. Miljöutbildningar såldes in till olika företag och organisationer. Konferensverksamhet startades och nya medarbetare anställdes. I ett långsammare tempo kunde nu verksamheten utvecklas vidare. Ett sommarcafé drogs i gång och odlingarna utvecklades.

Sakta lärde vi oss mer om odling och lyckades få till stånd samarbeten med olika utbildningsordnare. Med hjälp av elever från en trädgårdsmästarutbildning fick vi hjälp med att anlägga en

Luftbrunn och jordkällare. Från den här lilla kuren leder ett rör in i luft som förvärms till huset.

Med en solspis kan man på kort tid koka upp vatten.

Köksträdgården. I dag håller Växhuset på att vidareutvecklas till en ekoby.

Caféträdgården vid Växhuset.

caféträdgård och elever från en maskinförutbildning byggde grunden till vårt Solskepp. Genom samarbete med bland annat fredsorganisationen IAL, Internationella ArbetsLag, kom volontärer från hela världen och stampade däck och blandade lera till vårt Solskeppsbygge.

Närmare 20 år av olika initiativ har gått för att komma till det läge vi har i dag. Vägen har inte varit rak men riktningen alltid fast. Ekosofen Pontus Örtendal präntade in vikten av att hålla fast vid riktningen under en ekosofikurs i Karlstad för snart 40 år sedan.

Även om vägen varit krokig och brokig har riktningen mot ekologisk hållbarhet, ickevåldsprincipen och idén om rättvis fördelning alltid varit ledstjärna. Tack vare den starka övertygelsen och stödet från många entusiastiska människor, men främst från en underbar hustru, har jag alltid kunnat hålla kursen stadigt. Det

viktigaste budskapet som jag vill förmedla är därför att ändamålet aldrig helgar medlen.

I dag, liksom tidigare, driver jag Växhuset som enskild firma. För mig känns det ärligare än ett aktiebolag då man själv alltid får svara för sina handlingar. Efter ett år av allt annat än ärlighet i världspolitik, terror, flyktingkris och skenande klimatkris känns det allt viktigare att fortsätta att skapa positiva alternativ. Vi måste våga vara naiva och tro på en hållbar utveckling! Vi får inte lämna våra barn i sticket!

Vi har ett fantastiskt verktyg i Permakultur. Varsamhet med planetens resurser och en rättvis fördelning av dem är den enkla etik som Permakultur vilar på. Glädjande nog sprider sig permakulturrörelsen över världen i allt snabbare takt. Dess fader, Bill Mollison, gick bort under året, men rörelsen är mer levande än någonsin. När krismedvetandet ökar, inte minst bland de unga,

söker man sig till de jordnära lösningarna. Permakultur är fritt från dogmer. Mat i magen, tak över huvudet och värme behöver vi alla oavsett religion eller partitillhörighet. Permakultur är inget annat än ett praktiskt planeringsredskap som kan användas av alla – överallt. De senaste åren har jag hållit ett flertal permakulturrörelser här på Växhuset.

Jag tror att vi har goda förutsättningar att sprida kunskap genom all den erfarenhet som den här krokiga vägen har givit oss. Att komma hit och se praktiska exempel på goda lösningar är det som framför allt kan inspirera till efterföljd.

Som exempel kan nämnas att vi i kursgården har ett flertal olika lösningar för att ta till vara solenergin. Växhuset på södersidan är både ett passivt energilagring genom sina tunga material, och ett aktivt genom att värmen i växuset används för att värma resten av huset under

soliga dagar. Samtidigt fungerar växuset som luftrenare för gården då dess luft cirkulerar i hela huset. Frisk luft tar vi in genom 50 meter långa rör i marken som på det sättet förvärmer luften. Vi odlar både i kompostlimpor och i en "hönstraktor" där hönsen idkar trädgårdsskötsel före sådd och efter skörd. Alla kretslopp sluts lokalt. Fekalier blir till jord, urin till växtnäring och grävatten renas i dammar vars växtlighet komposteras.

Ett uppskattat inslag i de flesta av våra kurser är biokolning. Genom att med pyrolys omvandla ved till träkol och använda som jordförbättring efter laddning med urin får vi ett vinn-vinn-förhållande som verkligen förtjänar det epitetet. Minskad koldioxidhalt i luften och mycket god jordförbättring i ett slag är resultatet. Maten och odlandet har fått allt större betydelse för oss på Växhuset i dag. Att samlas kring försörjningsfrågorna och att vi-

dareutveckla sina egna kunskaper om odling, energi och byggande och dessutom dela med sig av kunskaperna till så många som möjligt känns centralt.

I dag håller Växhuset på att vidareutvecklas till en ekoby. Vi är för närvarande tre permanenta hushåll med fem vuxna och två barn och en hel del djur i byn. Att tillhöra en gemenskap där fokus ligger på respekt för natur och medmänniskor i stället för konkurrens och tillväxthysteri skänker ro åt själen. Med tillförsikt ser vi fram emot det nya året då massor av spännande projekt står för dörren. Mer om det i vår kommande artikel om Ekoby Växhuset.

*Text och foto:
Ralf Palmers*

Mer information om Växhuset hittar man på www.vaxhuset.se eller på [facebook.se/mobodarne](https://www.facebook.com/mobodarne). Fotona av Tin Carleson togs under en förstudie till Langö Bo.

Kursdeltagare anlägger en odlingslimpa. Maten och odlandet har fått allt större betydelse för Växhuset.

Artikelförfattaren Ralf Palmers är ägare till Växhuset

Ruth och Victoria förbereder middagen. Gästhuset är numera ett vandrarhem som drivs i samarbete med STF.